

Parkinsoni haigus ja ühiskond

Toomas Asser

11 aprillil 1997.a. tähistati esimest korda ülemaailmselt Parkinsoni haiguse päeva. Meediakanalite vahendusel sai Parkinsoni haiguse kohta informatsiooni üle 350 miljoni inimese üle kogu maailma. Eesti Parkinsoni Haiguse Selts kogunes sellel päeval Tartu Ülikooli ajaloomuuseumi konverentsisaali pidulikult konverentsiks.

Mitmete Eesti raadiokanalite ja televisiooni abil teadvustati sellega üldsusele Parkinsoni haigus, mis on olemuselt krooniline progresseeruv neuroloogiline haigus. Selgitati haigete probleeme: näiteks õige diagnoosini jõudmine, kestva ravi korraldamine, ravimite kättesaadavus, haigete igapäevaelu, taastusravi ja paljud muud küsimused. Sammhaaval teadvustavad Parkinsoni haigusega inimesed seltsi tegevuse kaudu end ühiskonnale saades seeläbi ka ise tugevamaks. Eesti ühiskond õpib aga mõistma ning hindama haige kohta tervete inimeste kõrval. Eesti Parkinsoni Haiguse Selts on leidnud oma koha maailmas ning Seltsi aadress on ülemaailmselt kättesaadav arvutivõrgu kaudu.

Parkinsoni haiguse esmakirjeldus James Parkinson'i poolt 1817 aastal andis arusaamise küll haiguspildist kuid haiguse sügavamaks mõistmiseks kulus siiski üle 150 aasta. Alles viimased paarkümmend aastat on väga oluliselt muutnud ravi efektiivsust. Parkinsoni haigus on üks vähestest haigustest mida saab suhteliselt hästi modelleerida katseloomadel ning see on aidanud välja töötada põhimõtteliselt uusi ravimigruppe.

Ravimite väljatöötamise ja juurutamise taga on suured teadlaste kollektiivid, ravimifirmad, arstid ning sotsiaaltöötajad.

Töö toimub haigete jaoks ning haigete aktiivsel kaasabil. Haiged on aktiivselt osalenud uute ravimite aprobeerimisel aidates niiviisi hindamatult kaasa meditsiini arengule ja nii enda kui tulevaste haigete ravile. Ravimite täiustamine võimaldab ühelt poolt haigusnähte leevendada, teisalt aga tekivad seoses sellega ka mõningad uued aspektid. Ravimite õige kasutamine võimaldab paljudel jätkata oma endist tööd.

Kuivõrd mõjustab Parkinsoni haigus elu kvaliteeti kaasajal, mil on kättesaadavad kõik kaasaegsed Parkinsoni haiguse vastased ravimid, ning kas seejuures tekivad probleemid on meie ühiskonnas samad kui parema sotsiaalabi korralduga riikides?

Selgub, et haigete olulisemad probleemid on erinevates riikides siiski väga lähedased. Probleemiks on tihti elamistingimuste mitesobivus tervislikule seisundile (suurte mitmekordsete majade ülemised korrused, liftide puudumine vanemates majades, järsud trepid), piiratud liikumisvõimalused (spetsiaalsete abivahendite puudus, ühiskondlike kohtade sobimatus liikumishäiretega inimestele, agressiivne liiklus). Haigeid häirib võimetus tegelda varasemate hobidega. Rahalised raskused tekivad enamasti varasest pensioneerumisest ning on meie ühiskonnale omasemad.

Viie aasta jooksul on siiski suudetud riiklikult garanteerida kõik põhilised Parkinsoni haiguse ravimite grupid ning ravimeid jätkub piisavalt.

Eestis on võetud kasutusele ka uued ravimvormid nn. levodopa depooravimid, mis osadel haigetel leevendab tahtele allumatuid liigutusi kätes-jalgades või ka näolihastes.

Parkinsoni haige ravi ja elukorralduse põhikoormus jääb tavaliselt abikaasa ja lähedaste kanda. On leitud, et naised kogevad suuremat stressi oma mehe hooldamisel kui mehed oma haige abikaasa hooldamisel.

Vaatamata suurtele ravimitele kuluvatele rahalistele kulutustele mõjustab Parkinsoni haigus väga oluliselt elukvaliteeti.

Kohtume Karaskil Parkinsoni Haiguse Seltsi suvepäeval, et arutada neid probleeme ning teadvustada uusi Eesti ühiskonnale omaseid aspekte.